CONSTRUCŢIA NORMEI PREVĂZUTE LA art.29 CP RM (INFRACŢIUNEA CONTINUĂ): FICŢIUNE LEGALĂ

Dorina GUREV

CZU: 343.3/.7:340.134 *dorina.gurev.drept@gmail.com*

În doctrină ficțiunea este considerată acea situație care „respinge adevărul și în același timp este prezentat ca adevăr” [1, p.736]. De altfel, „ficțiunea rezultă dintr-o opoziție a realității juridice stabilită prin norme și aceea provenită din construcția juridică pe calea ficțiunii” [2, p.33]. Totodată ficțiunea legală reprezintă un mijloc de tehnică legislativă care include într-o normă legală ... o prevedere falsă, ce este de natură incontestabilă, cu scopul de a conferi stabilitate și ordinea relațiilor sociale [3, p.18]. Mai mult, „o ficțiune juridică este creată în mod obișnuit pentru a atinge obiective atât de variate precum comoditatea, consecvența, echitatea sau justiția” [4]. Astfel, ficțiunea este un mod special de gândire, în care norma este construită datorită idealizării sau aprecierii eronate a realității obiective. Odată introdusă în realitatea juridică, aceasta îndeplinește rolul unui fapt juridic pentru a crea, modifica sau distruge relațiile juridice, formând astfel un dezechilibru în normarea acestora. Însă dezechilibrul existent în construcția normelor juridico-penale poate duce la încălcări semnificative ale drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanelor și chiar ale societății. Or, dreptul penal reprezintă dreptul statului de a exercita represiunea aplicând cele mai severe măsuri de constrângere. Prin urmare, obligația legiuitorului, precum și a științei dreptului penal, este de a întreprinde măsuri pentru înlăturarea deformațiilor existente în articulațiile dreptului penal, printre care se regăsesc și ficțiunile legale. Astfel, alegerea celor mai raționale procedee de creare a dreptului penal poate să direcționeze dezvoltarea justă și în conformitate cu tradițiile statului de drept a legislației penale.

În vederea distingerii ficțiunilor în dreptul penal, facem trimitere la opinia autorului K.K. Panko care prin ficțiune juridică recunoaște o metodă de tehnică legislativă, ce constă în recunoașterea inexistentului ca existent, și invers, precum și proprietatea normei juridice să nu corespundă necesităților societății în procesul legiferării sau de aplicare a legii [5, p.29]. Cum se observă, autorul oferă ficțiunilor juridice două aspecte. Primul aspect se înfățișează ca metodă de tehnică legislativă, ce constă în identificarea unor situații eronate și le conferă statutul faptelor juridice și care iau forma unor prescripții obligatorii (de ex., sintagma „se consideră ca neavând antecedente penale” de la art.111 CP RM conferă aspect inexistent al unui fapt existent (condamnarea persoanei)). Al doilea aspect al ficțiunii juridice constă în denaturarea conținutului legii, care rezidă fie în reflectarea eronată în legea unei situații problematice care necesită reglementare legală (de ex., nereglementarea de către legiuitor a răspunderii pentru accesul ilegal la informația computerizată, dacă aceasta nu cauzează daune în proporții mari [6, p.55-56], fie în discrepanța dintre

obiectivele legii și mijloacele fixate normativ de punere în aplicare a acesteia (de ex., constatarea faptului că corectarea persoanei este posibilă fără a fi supusă răspunderii penale (art.54 și 55 CP RM) este subiectivă și nu tot timpul corespunde realității obiective).

Așadar, în dreptul penal ficțiunile sunt regăsite atât în construcția normelor din Partea generală cât și în cele din Partea specială al Codului penal. Însă, în prezentul studiu vom face referire doar la *fictio juris* prevăzută la art.29 CP RM (Infracțiunea continuă). *Ad rem,* infracţiunea contiună se caracterizează prin săvârşirea neîntreruptă, timp nedeterminat al activității infracționale (alin.(1) art.29 CP RM), și se consumă din momentul încetării activităţii infracţionale sau datorită survenirii unor evenimente care împiedică această activitate (alin.(2) art.29 CP RM).

Astfel, potrivit opticii legiuitorului, acțiunea (inacțiunea) infracțională odată începută, se prelungeşte neîntrerupt, fără o intervenţie suplimentară a făptuitorului asupra actului infracțional pentru prelungirea acestuia. Această formulare a infracțiunii continue poate fi atribuită doar ipotezelor în care aceasta preia forma unei infracțiuni continue permanente (spre ex., în cazul infracțiunii prevăzute la art.290 CP RM în *modus operandi* de păstrare ilegală a armei de foc). Însă, cum se face distincție în literatura de specialitate [7, p.310], infracțiunea unică continuă poate să fie și succesivă, cum este cazul modalității faptice de purtare ilegală a armei de foc, care este și ea continue și se realizează doar cu intervenția făptuitorului (art.290 CP RM).

În această ordine de idei, sintagma „prelungirea neîntreruptă” folosită de legiuitor la definirea infracțiunii continue este o ficțiune juridică, *de facto* sintagma „prelungirea în mod natural” corespunde realității obiective. Acest fapt se confirmă de definiția propusă de autorii români „ce caracterizează infracțiunea continuă prin prelungirea în chip natural a acţiunii sau inacţiunii, ce constituie elementul material al laturii obiective, după consumare, până la intervenția unei forţe contrare” [8, p.151].

Mai mult, definiția enunțată *supra*, identifică și faptul că momentul de consumare a infracțiunilor continue nu coincide cu momentul de încetare a activității infracțiunale. Astfel, momentul de consumare a infracțiunii continue prevăzută la alin.(2) art.29 CP RM, de asemenea, pare a fi o ficțiune legală. Or, în viziunea legiuitorului, infracțiunea continuă se consumă nu în momentul când se aduce atingere valorii sociale protejată de lege, ci în momentul când influența asupra acesteia este întreruptă. Altfel zis, din momentul începerii activității infracționale și până în momentul încetării acesteia, suntem în prezența tentativei; or, în evoluția progresivă a procesului infracțional, tentativa se încadrează între etapa actelor de pregătire și etapa consumării [9, p.127; 10, p.7].

Mai mult, cu această prevedere legiuitorul ignoră conceptul de infracţiune consumată care „este acea formă de infracţiune, determinată de faza de desfăşurare a activităţii infracţionale, în care intenţia se materializează printr-o activitate care realizează întregul conţinut al infracţiunii” [11, p.26]. În acest mod, prevederea care stabilește că în situația în care după survenirea urmăririi prejudiciabile (în cazul

infracțiunilor cu componență materială) făptuitorul prelungește activitatea infracțională, infracțiunea nu este consumată reprezintă o ficțiune. După cum se poate remarca, această ipoteză intră în contradicție și cu momentul real de consumare a infracțiunilor formale, care se presupune a fi momentul când prin executarea elementului material al faptei este lezată valoarea socială protejată de legea penală (de ex., libertatea fizică a persoanei, în cazul infracțiunii prevăzute la art.166 CP RM (Privațiunea ilegală de libertate). De altfel, ca și autorii români, autorul rus N.F. Kuznețova stabilește că, „specificul infracțiunilor continue se accentuează la etapa prejudiciului infracțional, care, odată survenit, durează în timp și spațiu, până când nu este întrerupt de însuși făptuitor sau din motive independente de el" [12, p.124-125]. Prin urmare, caracteristic pentru infracțiunile continue este prelungirea în timp a momentului consumării care, *de facto,* este momentul producerii rezultatului periculos ce este imediat următor acţiunii (inacțiunii) infracţionale.

Astfel, pentru eliminarea acestor deformații legale, propunem cu titlu de *lege ferenda* modificarea art.29 CP RM după cum urmează: la aliniatul (1) substituirea sintagmei „prelungirea neîntreruptă" cu sintagma „prelungirea în mod natural"; aliniatul (2) să aibă următorul conținut: „infracțiunea continuă se consumă din momentul în care sunt întrunite toate elementele sale constitutive și se epuizează din momentul încetării activităţii infracţionale sau datorită survenirii unor evenimente care împiedică această activitate".

Referințe:

1. PANOMARIOVAS, A. The legal fiction in criminal proceedings – is it historical anachronism or objectively conditional necessity? In: *Jurisprudence,* 2011, no.18(2), pp.725-738 ISSN 1392-6195.
2. DELEANU, I. *Ficțiunile juridice.* București: All Beck, 2005. 495 p. ISBN 973-655-795-2.
3. ТАРАСЕНКО, В.В. *Презумпции и фикции в современном уголовном праве России*: Автореферат дисс. канд. юрид. наук. Краснодар, 2017.
4. Legal Information Institute. Wex definitions. [Accesat: 20.08.2021] Disponibil: https://www.law.cornell.edu/wex/legal_fiction.
5. ПАНЬКО, К.К. *Фикции в уголовном праве и правоприменении*. Воронеж: Истоки, 1998. 135 с. ISBN 5-88242-054-8
6. GUREV, D. Accesul ilegal la informația computerizată: problematica încadrării juridice și soluții. În: *Rezumatele comunicărilor Conferinţei ştiinţifice naţionale cu participare internaţională „Integrare prin cercetare şi inovare*" (Chișinău, 10-11 noiembrie 2020), Seria *„Ştiinţe juridice şi economice".* Vol.I. ISBN 978-9975-152-48-8. ISBN 978-9975-152-51-8.
7. GRAMA, M., BOTNARU, S., ŞAVGA, A., GROSU, V. *Drept penal.* Partea generală. Vol. I. Chișinău: Tipografia Centrală, 2012. 328 p. ISBN 978-9975-53-083-5
8. DOBRINOIU, V. ș.a., *Drept penal.* Partea generală. București: ATLAS LEX, 1997. 576 p. ISBN 973-9183-43-3.
9. MOLDOVAN, A. *Drept penal.* Partea generală. Braşov: Lux Libris, 2009. 414 p. ISBN 978-973-131-058-9.
10. SIMIONESCU, E.G. Fazele infracţiunii intenţionate. Aspecte teoretice şi practice. În:

Analele Universităţii „Constantin Brâncuşi” din Târgu Jiu. Seria „Ştiinţe juridice”, 2012, nr. 4, pp.6-16. ISSN 1844-7015.

11. SIMIONESCU, E.G. Infracțiunea consumată: Formă a infracţiunii intenţionate. În: *Analele Universităţii „Constantin Brâncuşi” din Târgu Jiu. Seria „Ştiinţe juridice”*, 2013, nr. 4, pp.25-32 ISSN 1844-7015.
12. КУЗНЕЦОВА, Н.Ф. *Избранные труды*. Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2003. 832 с. ISBN 5-94201-205-9.

DECLARAȚIILE PRIN PRISMA LEGII PENALE

Andrei NASTAS[1], Sergiu CERNOMOREȚ[2]
[1]Universitatea Dunărea de Jos, Galați, România
[2]Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport din Moldova
CZU: 341.231.14:343.2(094.5)
andrei.nastas@ugal.ro
cernomor2004@mail.ru

În literatura de specialitate, majoritatea autorilor nu definesc declarațiile în general, ci stabilesc definiții pentru acestea în funcție de calitatea procesuală a persoanei care face declarații. Astfel, în literatura de specialitate, vom întâlni mai frecvent definițiile date declarațiilor martorului, părții vătămate, bănuitului, învinuitului, inculpatului și mai rar o definiție dată declarațiilor în general, ca mijloc de probă [1, p.622]. Autorii români George Antoniu, Nicolae Volonciu și Nicolae Zaharia determină declarațiile ca fiind „arătările făcute în cursul procesului penal de către persoanele care participă la urmărirea penală sau judecată" [2, p.84]. Totuși, evidențiem și anumite surse în care se încearcă a arunca o rază de certitudine și claritate asupra conceptului general al declarației, această fiind definită ca „mărturisirea, afirmarea deschisă a unor convingeri, opinii sau sentimente; ceea ce afirmă cineva cu un anumit prilej" [3, p.65]. Dacă e să continuăm ideea, apoi se impune precizarea precum că declarația, în cazul nostru cea producătoare de consecințe juridice, poate îmbrăca diferite forme în funcție de contextul și cadrul juridic în care este făcută. Or, conceptul de declarație urmează a fi conceput mult mai larg în raport cu declarația-mijloc de probă, el materializându-se și în declarația cu privire la impozitul pe venit și în declarația necorespunzătoare adevărului, făcută unui organ competent în vederea producerii unor consecințe juridice sau în declarațiile intenționat false, ce țin de protecția proprietății intelectuale ori în declarațiile cu privire la venituri și proprietate etc.

Făcând referire la declarația materializată cu rea-voință în cadrul anumitor raporturi juridice, putem constata că noțiunile de „vinovăție", „eroare", „bună-credință" și „rea-credință" prezintă conexiuni pronunțate, dată fiind natura proceselor psihice ce le alcătuiesc. Reaua-credință fundamentează vinovăția în forma intenției, cuprinzând întotdeauna voință rău-voitoare, animată de un scop ilicit. Buna-credință are și ea legături strânse cu noțiunea de vinovăție, deoarece se impune a observa că ea înlătură, în toate cazurile, vinovăția autorului faptei ilicite cauzatoare de prejudicii [4, p.41-42]. Rea-voință este considerată lipsa voinței de a îndeplini o anumită obligație în condițiile în care persoana avea posibilitatea îndeplinirii acesteia. Uneori legea penală atribuie anumite consecințe speciale faptelor comise cu rea-voință [5]. Rea-credința este definită ca o incorectitudine, atitudine a unei persoane care săvârșește un fapt sau un act contrar legii sau celorlalte norme de conviețuire socială, pe deplin conștientă de caracterul ilicit al conduitei sale. Dispoziții legale, din diferite ramuri,